INTERVJU S DRAGANOM CATICI

joi, 09 aprilie 2020

Lijepo Vas molim da se predstavite i ukratko ispri ate svoj životni put.

Dragana Catici, ro ena 6. juli 1992., doktor u Biofiziki koji studira proteine. Sam sigurna e svi smo uli za proteine, najpa e kad nim se kaže e da jemo nešto e ima mlogo proteine ili vitamine. Alo što su ipak proteine? One su molekule u našim organizmu, kakon mali radnici što ni pomagaju svem što je važno da živimo. Na primer, sve što jemo se samelje u stomku zbog toga što tu imamo proteine koje pomognu da se jelo (ili medicine) melje na malo i da se potrvi koje de što treba u korpu. Druge proteine što imamo su antikorpi. Te ji znamo svi e su važni da ni pomognu da se borimo protiv infekcija. Drugi primer je lentila što imamo svi u oku, to je isto jena proteina koja s vremenam se promeni kod lu i koji imaju kataraktu. Ja studiram proteine s pomo u od biologije i fizike, da probam da razumem bolje kako rade i što da inimo kad naše proteine ne rade više kako treba kad se pobolimo ili ostarimo.

Kako ste se odlu ili da upišete studij upravo u Engleskoj?

Ja od mala sve sam tela da idem u drugu državu, da vidim nešto novo i da nau im nešto novo. I tako u septembera 2010., s dva kofera, sam pošla u Angliju da studiram Biologiju na Universitetu Worcester. Tu sam imala jako lepe 3 godine! Sam mlogo nau ila, i sam bila sre na s mojemi profesori. Su imali jako mlogo strpljenje sa mnom, i svaki put su mi dali šansu da probam nešto novo. To mi je bilo jako važno, e me pomoglo da se ne bojim da probam nove stvari. I u škuli sam imala kursove jako interesanti: svaki kurs je bil u laboratoru, de sat vreme je bila lekcija, polak sat pauza, i posle toga 2-3 sata praktika povezana za kurs što smo inili prije! Za mene je to bil najdobar na in da nau im! Sam imala projekti s mikrobiologijom, de sam radila s bakterijema, jedan projekt de sam ja sama napravila aspirin u laboratoru, po jedan projekt de sam radila s tri vrste lišaj (kakon Božja trava) koje su mi pustili laboratori iz Amerike, iz Finlande i iz Nove Zeealande da ji studiram u škuli.

Nakon apsolviranja fakulteta upisali ste master, a zatim doktorat. Koji je naslov teme vaše doktorske disertacije? Recite nam ukratko što ste istraživali u Vašem radu.

Otkad sam svršila fakultet, sam se upisala na program za Master na Universitetu Bath, isto u Angliji. To je trajalo godinu dana, i je bilo jako intenzivno! Moj program za Master je bil tako strukturiran de sam imala samo 3 kursa za nedelju, a ovo drugo vreme sam trebala da budem u laboratoru da radim sama na moji projekti. Moji projekti su se bavili s metodami za detekciju od proteina koje ji na emo kod lu i koji imaju diabet ili Alzheimer. Za to sam radila s elkami i sam imala moju malu koloniju od gusjenica (to jest jedan rv koji živi na listu od tutuna i koji na kraju se pretvori u jedan liptur). Za nji sam se bavila svaki dan, de sam trebala da jim popravim jelo, da ji merim i da svaki dan kolektiram iz opaša jim 2-3 kapke hemolimfu (to je njina krv koja je transparentna, ne ervena kakon naša). U isto vreme sam analizirala i krv od pa ienti što imaju diabet i probe od mozaka od lu i koji su umrli od Alzheimera. Bilo je mlogo za ra u svaki dan, ali mi bilo jako drago i sam jako mlogo nau ila. Posle mastera sam dobila ponudu da se upišem na doktorat isto tu na Universitetu Bath. U Angliji sam bila sre na e sam bila pla ena dok sam inila doktorat, to žnaci svaki mesec sam imala stipentiju. Doktorat je trajal 4 godine, i tu sam radila na jenoj proteini kojoj se ime NEMO. To jest jena proteina što ju imamo svi lu e i koja radi da ni pomogne da nim se razvije imunitet i mozak kako treba. Ako se nešto desi s NEMO, imamo probleme s imunitetam i postoje velike šanse da imamo infekcije esto.

Koliko mi je poznato, da bi netko upisao doktorski rad treba prethodno imati plodnu znanstvenu aktivnost, mora sudjelovati i referirati na znanstvenim seminarima, obavezan je publicirati znanstvene lanke u stru nim asopisima, stalno studirati stru nu literaturu i biti upoznat s najnovijim otkri ima iz podru ja s kojim se bavi, a tek zatim dolazi do pisanja doktorskog rada i obrane teme. Koja su vaša iskustva iz tog razdoblja stalnog studiranja, pozitivna, manje pozitivna? Da li je bilo stresnih situacija i pitanja tipa emu sve to služi?

Doktorat je jako razli it od fakulteta, de su bili celo vreme profesori da te pomognu i da ti kažu što da radiš. Doktorat zna i e ti si vodiš brigu sam za tvoj projekt i na kraju treba da prezentiraš jenu knjigu de skupiš svi rezultati od svi experimenti. Ta knjiga se pusti kod dva profesora (jedan od tebe iz fakulteta, jedan obavezno iz drugog fakulteta) koji te ispituju iz sve što si radil u 4 godine. Priko toga, u vreme doktorata svaki mesec sam imala da prezentiram mojemu grupu moji rezultati, i dva put za godinu da prezentiram celomu fakultetu! Uz to sam imala i decu da u im svaki semester, svega 15 studenta u 4 godine! U isto vreme sam trebala da pišem artikoli koji se publikiraju u medicinski žurnali, celo vreme da znam što je novo u literaturi u mojem subjektu, i da prezentiram moju ra u na kongresi i konferinca. Sam imala jenu konferincu u Sevilli u Spaniji, de sam trebala da govorim za sat vreme prid svemi koji su bili tu za moju ra u na NEMO. I u publiki je bil jedan profesor, koji je dobil Nobel premiju u godini 1988. Kad sam to ula, sam bila jako stresirana: što ja možem da kažem i da nau im premianta Nobel? Ali sam znala e moram da idem na scenu i da govorim prid svemi, i sam se ganduvala e i on je bil neki put mlad, i ako baš u inim neku grešku la da me razume. Posle moje lekcije je došal kod mene da mi estita e mu bila draga moja lekcija, i da mi kaže e kad je on studiral za njejan doktorat je upotrebljival instrumenti kakon moji! Ukupno sam bila na 14 konferince i kongresa priko cele Europe i sam bila sre na jer svaka je bila pla ena za mene! Svaki put kad kažem majki (baki) e idem na konferincu mi kaže: “Na po jenu? Pa si ve em bila jedanput! Žasto moraš da ideš po jedanput da se pak gandujem za tebe?” Ali sam tako mlogo nau ila na konferinca i mlogo lu e upoznala i sad možem da odem u skoro svaku državu de poznavam nekoga. Najdraga konferinca mi je bila u 2016. godinu u Hrvatskoj na brodu “Kraljica Mora”. Prvi dan smo pošli iz Splita i za 10 dana smo išli do u Zadar i Hvar, i sva mala mesta izme u. U ustoj godini sam imala 2 dana kurs i u Parisu, u Institutu Pasteur, de je veliki Louis Pasteur radil!

Dugogodišnji studij u stranoj državi implicira i visoke troškove. Osim potpore obitelji, kojoj sam siguran da želite zahvaliti i ovim putem, tko je još zaslužan za podršku vašeg boravka i studiranja u Engleskoj? Da li ste, na primjer, bili stipendist neke tamošnje institucije?

Moj examen za doktorat je trajal svega 4 sata, i moji examinatori su mi prosili da jim objasnim skoro svaki list što sam pisala i što to sve žna i. I na kraj examenu su mi pružili ruku da kažu “ estitamo, Doktor Dragana Catici!”. I u tem momentu sve štem sam se mu ila za toliko godine sam razumela e ne bilo zaludu. Ne bi bila mogla nikad ništa da završim brez moji roditelji i familije, koji celo vreme su me podržavali, ne samo financiski nego su me i svaki put slušali. Ali nikad nesam se setila sama ili abandonirana, makar e sam tako daleko bila od nji. De sam stigla sam stigla s pomo om od moje obitelji, i za to jim se zahvaljam. Isto tako, za vreme doktorata sam imala svaki mesec stipendiju, pa se i s ovem putam zahvaljam instituciji koja mi je pomogla. U isto vreme se zahvaljam i mojim prijateljima, ovem iz sela i iz fakulteta koji su svi imali brigu da ne odzabim da se veselim!

Što inite u slobodnom vremenu? Kad idete na more, na primjer, idete li s knjigama?

U slobodnom vremenu mi je drago da pe em kola i (nesu baš taki za dobri kakon kola i moje mame, ali ješte se u im), organiziram aktiviteti za decu na fakultetu, a jenu godinu sam bila volunter kod organizacije Oxfam. Mi je jako drago da etam knjige, prošle godine sam svršila sve knjige iz serije Harry Potter dok sam pisala doktorat, ali etam i mlogo biografije. Sad etam Paulo Coelho “Zahir” i jenu knjigu od Milana Kundere. Svaki put imam jenu knjigu sa mnom da mi se ne dosadi i da probam da evitiram da gledim stalno u telefon. Kad imam slobodno vreme idem esto u muzeji u Bath, jer svi studenti mogu da idu zaludu.

Ukoliko biste željeli nešto naglasiti, a da Vas nisam pitao, slobodno recite...

Dok sam živela u Bath, sam bila sre na da upoznam Buzza Aldrina, drugi lovik koji je bil na mesecu s Neil Armstrong, i ješte dva astronauta, Mike Massimino i Scott Kelly, koji je bil kapitan od “Sta ia Spa ial Interna ional ”. Dekan od Universiteta Bath je Prince Edward, sin od kraljice Elisabeta II, kojega sam bila upoznala na eremoniji od absolvire na Masteru.

I, na kraju, ja sam bila jako sre na e sam imala šansu da u im što mi je drago i da si na em moju strast i ispunjenje u mojoj ra i. Svaki dan u laboratoru je poseban dan za mene, jer svaki dan nau im ili radim nešto novo. Se nadam da svaki na e to što mu je drago i da se ne boji da gleda svoju strast.

Ivan Dobra